

# ATT LÄSA SOM DET STÅR? EN STUDIE AV HUR SVENSKA BARNBIBLAR HANTERAR NARRATIVA INKONSEKVENSER I 1 SAM 16–17

DAVID DAVAGE

Akademi för Ledarskap och Teologi och  
University of the Free State, Bloemfontein, Sydafrika  
david.davage@altutbildning.se

LENA-SOFIA TIEMEYER

Akademi för Ledarskap och Teologi och  
University of Pretoria, Sydafrika  
lena-sofia.tiemeyer@altutbildning.se

**ABSTRACT** ❀ Denna artikel undersöker hur svenska barnbiblar hanterar narrativa inkonsekvenser i berättelsen om Saul, David och Goliat i 1 Sam 16–17. Två huvudsakliga inkonsekvenser identifieras: (1) David tycks möta Saul för första gången vid flera tillfällen, och (2) Goljat verkar dödas på två olika sätt. Genom en analys av 41 barnbiblar kartläggs hur inkonsekvenserna hanteras i återberättelser för barn. Artikeln visar att barnbibelförfattarna tar sig stora friheter i att utelämnas, omplacera och omformulera berättelsen för att uppnå en mer sammanhängande och koherent narrativ struktur. Implikationerna av dessa anpassningar diskuteras i relation till Lausannerörelsens syn på bibeltolkning, där både textens historiska och litterära sammanhang betonas. Slutligen reflekteras över konsekvenserna av en förenklad bibelsyn i relation till barns framtida förståelse av Bibelns texter. ❀

## DE SMÅ BERÄTTELSENA OCH DEN STORA

I *Lausannedeklarationens* (1974) andra punkt finns följande kärnfulla formulering om Bibelns auktoritet och kraft:

Vi bekräftar vår tro på *både Gamla och Nya testamentets* gudomliga inspiration, sanning och auktoritet *i dess helhet*, såsom Guds enda skrivna ord, utan fel i allt som det påstår och det enda ofelbara rättesnöret för tro och liv. Vi bekänner också att Guds ord har kraft att fullborda hans frälsningsplan. Bibelns budskap riktar sig till hela mänskligheten, ty Guds uppenbarelse i Kristus och Skriften är oföränderlig. Genom Bibeln talar den helige Ande också idag. Gud upplyser sitt folks sinnen för varje kultur för att det på ett levande sätt med egna ögon ska uppfatta sanningen. Så uppenbaras för hela församlingen mer och mer av Guds mångfaldiga visdom.<sup>1</sup>

Som sådan har den legat till grund för stora delar av svenska frikyrkors förståelse av Bibeln, och värt att notera är det som kursiverats ovan, nämligen att *hela* Bibeln – både Gamla och Nya testamentet – anses ha auktoritet för kyrkan.<sup>2</sup> I det efterföljande *Manilamanifestet* (1989) specificeras detta ytterligare som en av tjugoen grundsatser när man skriver att ”Gud i Bibelns Gamla och Nya testamente *på ett auktoritativt sätt* givit tillkänna sin karaktär och vilja, sina frälsningshistoriska gärningar och deras mening och sitt missionsuppdrag”,<sup>3</sup> och i *Kapstadsöverenskommelsen* (2010) läggs fler aspekter till då man definierar relationen mellan gudomlig inspiration och mänsklig aktivitet i skriftens tillkommelse samt hur

---

<sup>1</sup> Översättning från Lausannerörelsens hemsida: <https://lausanne.org/sv/lausannedeklarationen/lausannedeklarationen, våra kursiveringar>.

<sup>2</sup> Vi använder Gamla testamentet i denna artikel för att det är den terminologi som förekommer i de sammanhang vi studerar, även om termen i sig inte är utan problem, se till exempel Natalie Lantz, ”Bibeln, Hebreiska bibeln eller judiska bibeln – konsekvenser för förståelsen”, i *Förskjutningar: Avgörande skiften i relationen mellan judar och kristna*, redigerad av Tord Fornberg och Göran Larsson (Skellefteå: Artos & Norma, 2022), 63–74. För en historisk diskussion av termerna, se Wolfram Kinzig, ”*Καὶνὴ διαθήκη*: The Title of the New Testament in the Second and Third Centuries”, *Journal of Theological Studies* 45/2 (1994), 519–544.

<sup>3</sup> Från Lausannerörelsens hemsida: <https://lausanne.org/sv/statement/manilamanifestet, grundsats 2, vår kursivering>.

denna ursprungliga inspiration relaterar till behovet av tolkning och tillämpning enligt följande:

Vi älskar Guds ord i Gamla och Nya testamentets skrifter och delar psalmistens jublande glädje över Toran: ”Jag har min lust i dina bud, ja, jag älskar dem.” Vi erkänner *hela* Bibeln som Guds ord, inspirerat av Guds Ande, *uttalat och nedskrivet med hjälp av mänskliga författare*. Vi underordnar oss detta som vår högsta och enda auktoritet, som bestämmande för vår tro och vårt liv. Vi intygar att Guds ord har makt att uppfylla hans frälsningssyfte. Vi bekräftar att Bibeln är Guds skrivna, slutgiltiga ord *som inte kan upphävas av någon senare uppenbarelse*, men vi gläder oss också över att den helige Ande upplyser Guds folks förstånd, så att Bibeln ständigt på nytt fortsätter att tala Guds sanning till folk i alla kulturer.<sup>4</sup>

Här ger man också en bild av vad man menar är en ”övergripande berättelse” som löper genom hela Bibeln:

Bibeln berättar den heltäckande historien om skapelsen, syndafallet, den historiskt förankrade frälsningen och den nya skapelsen. Denna stora, övergripande berättelse ger oss en sammanhängande biblisk världsbild och formar vår teologi. I centrum för denna berättelse står frälsningsförloppet kring Kristi kors och uppståndelse, vilket utgör själva hjärtat och kulmen i evangeliet. Det är denna berättelse (i Gamla och Nya testamentet) som förklarar vilka vi är, varför vi är här och vart vi är på väg.<sup>5</sup>

Mer specifikt är det i ljuset av denna övergripande berättelse som man menar att enskilda berättelser bör förstås, det är så de blir ”det enda ofelbara rättesnöret för tro och liv”, eftersom det *telos* (mål) de relaterar till är

---

<sup>4</sup> Mats Wall (övers.), *Cape Town Commitment: Kapstadsöverenskommelsen* (Stockholm: SEA, 2011), 16–17 (del 1, 6), våra kursiveringar. Online: [https://www.sea.nu/wp-content/uploads/2018/08/Cape\\_Town\\_Commitment\\_svensk\\_version.pdf](https://www.sea.nu/wp-content/uploads/2018/08/Cape_Town_Commitment_svensk_version.pdf). Formuleringarna här överlappar också delvis med George Eldon Ladd, *New Testament and Criticism* (Grand Rapids: Eerdmans, 1967), devis om att Bibeln är ”Guds ord genom människors ord i historien”. Så heter också en av rubrikerna i *Seoul Statement* ”The Bible is God’s Word in Human Words” (<https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.17). För en diskussion av detta i dialog med den moderna bibelforskningen, inte minst på Gamla testamentet, se Kenton L. Sparks, *God’s Word in Human Words: An Evangelical Appropriation of Critical Biblical Scholarship* (Grand Rapids: Baker Academic, 2008).

<sup>5</sup> Wall, *Kapstadsöverenskommelsen*, 17 (del 1, 6.B).

Guds ”frälsningsplan” – den ”mångfaldiga visdom” som *Lausannedeklarationen* talar om.

Men vad innebär detta rent konkret för hur enskilda texter och berättelser kan förstås? I takt med att Lausannerörelsen har vuxit och mognat har de dokument som kongresserna fått bearbeta blivit alltmer omfattande, och i det nyligaste så kallade *Seoul Statement* tillförs nya aspekter till frågan om god bibeltolkning. I del II, ”The Bible: The Holy Scriptures We Read and Obey”, skriver man först fram vad som skulle kunna ses som en ytterligare precisering av det som citerats ovan gällande inspiration och övergripande berättelse på följande sätt:

We affirm that the Bible is God’s word written, a divinely inspired, God-breathed collection of writings consisting of the sixty-six books of the Old and New Testaments. Through a diversity of human authors and literary genres, the Bible forms a *unified and coherent testimony* to the story of God’s electing a people for himself in Jesus Christ. The Bible is God’s self-revelation and therefore the church’s Scripture: its authoritative, unerring, set-apart text that gathers and governs God’s set-apart people. ... We affirm that the central message of Scripture is the gospel of the kingdom of God, the proclamation of Jesus’ incarnation, death, resurrection, ascension, and return, which is the fulfilment of God’s promise to bless all peoples through the seed of Abraham. Therefore, we read the whole of Scripture *in accordance with and guided by* this gospel.<sup>6</sup>

Sedan preciseras fyra centrala aspekter för god bibeltolkning:

Affirmations of a high view of Scripture therefore require a way of reading the Bible that is attentive to its *historical, literary, and canonical* contexts, illuminated by the Holy Spirit, and guided by the interpretive *tradition* of the church.<sup>7</sup>

Enligt *Seoul Statement* bör alltså god tolkning av enskilda berättelser beakta texternas *historiska* sammanhang (”världen bakom texten”, som man formulerar det), *litterära* sammanhang – det vill säga att läsa texter

---

<sup>6</sup> Dokumentet finns ännu inte översatt till svenska, men kan läsas i sin helhet online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.17, våra kursiveringar.

<sup>7</sup> Online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II, ingress, våra kursiveringar.



troget de genrer de är skrivna i – samt genomföras i dialog med Bibeln *som helhet* (den övergripande ”enhetliga” berättelse som identifierats ovan). Nytt är att dokumentet dessutom lyfter in traditionen.<sup>8</sup>

Sammantaget framkommer i dessa dokument två tydliga betoningar som tjänar som bakgrund till denna artikel: (1) *hela* Bibeln, det vill säga även Gamla testamentets berättelser, är auktoritativ för varje kristen, gammal som ung;<sup>9</sup> samt att (2) Bibelns delar bör förstås i relation till en större helhet.

## NARRATIVA INKONSEKVENSER

Vad händer då när spänningar kan identifieras mellan Bibelns olika delar? Hur hanteras dessa i ljuset av idén om ett enhetligt och koherent vittnesbörd å ena sidan och den enskilda berättelsens ”auktoritet” (läst i sitt his-

---

<sup>8</sup> Mer precis skriver man ”We affirm the necessary and positive role of tradition which passes on a continuity of faithful reading from past generations who were led by the same Spirit and believed in the same gospel of Jesus Christ through the same Scriptures. For an evangelical approach to interpretation to be faithful, it must honour this tradition” (<https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.22). Formuleringarna överlappar delvis med John Stotts tal om traditionen med litet t, eftersom kontinuitet betonas med hänvisning till Andens ledning, snarare än till någon organisatorisk eller annan enhet, se Per-Axel Sverker, *Frälsningens ord till förändringens värld: Bibel och evangelium i John Stotts teologi* (Stockholm: Libris, 2021), 188–189. Formuleringen att en evangelikal läsning måste ”hedra” denna tradition som en andeledd guide blir samtidigt anmärkningsvärd, givet att evangelikala väckelserörelser som regel också har en stark betoning på *restorationism* – tanken att det finns bibliska sanningar som den första kyrkan levde ut, men som sedan dess har tappats bort och behöver återerövas (”restaureras”); jfr diskussionen i John Christopher Thomas, ”A Critical Engagement with Craig S. Keener’s *Spirit Hermeneutics: Reading Scripture in the Light of Pentecost* (Grand Rapids: Eerdmans, 2016)”, *Journal of Pentecostal Theology* 27 (2018) 183–195. Traditionellt kan man här tala om hur en sådan restaurering skett på flera sätt i olika tider, men genomgående finns också en tydlig kritik av flera aspekter av de historiska kyrkornas lära.

<sup>9</sup> Den första bibeltext som refereras i *Lausannedeklarationens* andra paragraf är 2 Tim 3:16–17, en text som talar om just Gamla testamentet som ”inspirerad av Gud och till nytta när man undervisar, vederlägger, vägleder och fostrar till ett rättfärdigt liv” (Bibel 2000 används om inget annat anges). För en diskussion om vad ”varje bok i skriften” (gr. *pasa graphē*) kan ha syftat på i det sammanhang texten skrevs, se till exempel David M. Carr, ”Canonization in the Context of Community: An Outline of the Formation of the Tanakh and the Christian Bible”, i *A Gift of God in Due Season: Essays on Scripture and Community in Honor of James A. Sanders*, redigerad av Richard D. Weis och David M. Carr (Sheffield: Sheffield Academic, 1996), 22–64.

toriska, litterära och kanoniska sammanhang i ljuset av en specifik tolkningstradition) å andra sidan? Syftet med denna artikel är att diskutera dessa frågor på ett principiellt plan genom att se på hur en gammaltestamentlig berättelse, den om Saul, David och Goljat i 1 Sam 16–17, skildras i barnbiblar, och att sedan relatera denna diskussion till ett resonemang kring möjliga konsekvenser för Lausannerörelsens tolkningsstrategier. Mer specifikt fokuseras två narrativa inkonsekvenser som uppstått som följd av kapitlets komplexa tillkomsthistoria.<sup>10</sup> Skulle kapitel 16–17 läsas synkront kan nämligen följande händelseförlopp identifieras (varje del förses här med en bokstav som används i analysen):

- (A) David introduceras som herde (1 Sam 16:11; jfr 17:34–37 nedan där David introducerar sig själv som herde inför Saul)
- (B) David smörjs till kung av Samuel (vv. 12–13)
- (C) *David kommer till Saul* som musiker för att lindra Sauls plåga (vv. 14–21a, 23)
- (D) Saul fäster sig så vid David att han *gör honom till sin väpnare* (vv. 21b–22)
- (E) Ett krig bryter ut och en kämpe vid namn Goljat introduceras (17:1–11)
- (F) David introduceras på nytt, hemma hos sin far, medan hans äldre bröder är med i kriget (17:12–16)
- (G) Ivägskickad av sin far kommer David till det pågående kriget (vv. 17–22)
- (H) David hör Goljat och ifrågasätter att han får utmana Gud på detta sätt (vv. 23–31)
- (I) David erbjuder sig att strida mot Goljat (vv. 32–37)
- (J) David får Sauls rustning, men lägger bort den (vv. 38–39)
- (K) David går ut för att möta Goljat och *dödar honom med sin slunga*, utan svärd (vv. 40–50)
- (L) David *dödar Goljat genom att hugga huvudet av honom* och filistéerna flyr (vv. 51–54)
- (M) *David möter Saul igen*. Saul verkar inte veta vem han är, inte heller Avner (vv. 55–58)

---

<sup>10</sup> Med narrativ inkonsekvens avses här sådant som bryter mot en berättelses interna logik. Det kan handla om karaktärsskildringar som bryter mot tidigare beskrivningar, händelseförlopp som inte går att harmonisera, och så vidare. Begreppet innefattar således mer än bara själva intrigen.

I ljuset av denna korta sammanfattning framträder två tydliga inkonsekvenser (kursiverade ovan): (1) David verkar möta Saul för första gången flera gånger; samt att (2) David verkar döda Goljat på två olika sätt. Forskningsfrågan vi ställer i denna artikel är därför följande: *Hur hanterar svenska barnbiblar det faktum att David, i 1 Sam 16–17, verkar möta Saul för första gången flera gånger samt att David verkar döda Goljat på två olika sätt?*

Ett sådant fokus är motiverat av flera skäl. Att studera barnbiblar kan motiveras av att forskning på bruket av Gamla testamentet i svensk kontext visat att det framför allt är i söndagsskolan som Gamla testamentets berättelser får utrymme.<sup>11</sup> Givet att barn alltså i högre grad än vuxna får lära känna dessa berättelser, men att detta främst sker, inte genom att läsa bibeltexten, utan genom återberättelser, kan en analys av barnbiblar förse med relevant material för en diskussion av hur den övergripande berättelse som Lausannerörelsen identifierat (betoning 2 ovan) relaterar till (och beror av) att mindre berättelser är trovärdigt (texttroget) återgivna. Valet av att fokusera på ”David och Goljat” kan, vidare, motiveras av att berättelsen har stor popularitet – den är en av de mest bekanta berättelserna i Gamla testamentet – samtidigt som den föreliggande bibeltexten innehåller omfattande (men inte alltid kända) problem.

I det som följer kommer vi först introducera de ovan nämnda narrativa inkonsekvenserna i mer detalj. Detta görs i dialog med bibelvetenskaplig forskning och evangelikala populärvetenskapliga lösningsförslag. Sedan följer en analys av hur bibeltexten presenteras i ett urval av barnbiblar. Dessa två delar förser med svar på forskningsfrågan och ligger till grund för en avslutande diskussion kring möjliga konsekvenser för Lausannerörelsens tolkningsstrategier.<sup>12</sup>

---

<sup>11</sup> Se särskilt David Davage, ”Kan Gamla testamentet bli som nytt? Förkunnelse i skuggan av ett ’döende’ testamente”, *HYBRID* 1 (2023), 21–60.

<sup>12</sup> Det är viktigt att notera att artikeln därmed alltså inte fokuserar hur barnbiblar *används* i evangelikala sammanhang. Det vi gör är att ställa en mer generell analys av barnbiblar i dialog med Lausannerörelsens dokument. Ett sådant tillvägagångssätt har som styrka att den möjliggör en diskussion av relationen mellan principiella formuleringar (som är tänkta att vara vägledande i evangelikala sammanhang) och konkreta bibeltolkningar (i biblar som läses av barn i evangelikala sammanhang).

## DAVIDS FÖRSTA MÖTE MED SAUL

### ÄLSKAD MUSIKER OCH VÄPNARE

Som konstaterats ovan finns stora skillnader i hur Davids första möte med Saul skildras i de olika textavsnitten i 1 Sam 16–17. I 1 Sam 16:14–23 beskrivs hur David kommer till kung Sauls hov för att spela harpa och således lindra Sauls depression, som orsakats av den onda ande som Gud skickat (16:14). En anonym man bland "Sauls närmaste män" visar sig känna till att en av Jishajs söner är en kapabel man: "Det är en duktig karl och en god soldat, han vet att lägga sina ord och ser bra ut. Och Herren är med honom" (v. 18). Saul skickar då bud till Jishaj med orden "Sänd din son David till mig, han som vallar fåren" (v. 19). David anländer och träder i tjänst hos Saul. Här uttrycks i texten att Saul hyser "stor kärlek" (hebr. *vaje'ehabehu me'od*) till David (v. 21)<sup>13</sup> och gör honom till sin väpnare (v. 21). Saul skriver därför återigen till Jishaj för att uttrycka denna uppskattning (hebr. *ki-matsa' hoen be'enaj*) och ber honom om tillstånd att få behålla David i sin tjänst (hebr. *ja'amod-na' David lepanaj*, v. 22).

Sammantaget betonas i texten en nära, personlig relation mellan Saul och David, inklusive Davids familj: David är en person som Saul älskar och uppskattar och Saul kontaktar Jishaj vid två olika tillfällen för att bekräfta att David har sin fars tillstånd att tjäna Saul.

I texten nämns, som konstaterats ovan, att David anställs som "väpnare" (hebr. *nose' kelim*, v. 21). Vad innebär detta? Versen översätts ibland som "en av hans vapenbärare" (så till exempel NIV), eller med en mer generell hänvisning till att "han fick bära Sauls vapen" (Svenska Folkbibeln 2015). I Gamla testamentet talar dock mycket för att *nose' kelim* ska förstås som ett tekniskt uttryck. I 1 Sam används det genomgående för att beteckna den person som står en krigsman närmast och som bistår

---

<sup>13</sup> Verbet *'abev*, "att älska", är ett nyckelord i 1 Sam 16–18. Samma verb förekommer med skiftande subjekt: Saul (16:21), Jonatan (18:1), Mikal (18:20), Sauls tjänare (18:22) och folket (18:15, 28). I samtliga fall är David objektet för deras kärlek, och det är därför troligt att ordet behåller samma (personliga) nyans överallt, se vidare Lena-Sofia Tiemeyer, *In Search of Jonathan: Jonathan Between the Bible and Modern Fiction* (Oxford: Oxford University Press, 2023), 125–127.

honom i krigssituationer (jfr Dom 9:54). Uttrycket förekommer främst i kapitel 14, där det beskriver Jonatans andreman (vv. 1, 6, 7, 12, 13, 17), men benämner även Sauls väpnare i 1 Sam 31:4–6 (jfr 1 Krön 10:4–5). Ingen av texterna indikerar att en väpnare skulle vara en i mängden. Samma situation återfinns också i relation till Goljat, som enligt 1 Sam 17:41 har en specifik man som bär hans sköld.

I ljuset av dessa texter blir den rimliga slutsatsen att en stridsman oftast bara hade en väpnare vid ett givet tillfälle, även om det finns undantag,<sup>14</sup> samt att det därför kunde vara förväntat att Saul kände till vem David var, samt hans duglighet i strid – något som också betonas i v. 18.

## OKÄND YNGLING

I kontrast till bilden av David som Sauls älskade musiker och väpnare framstår relationen mellan David och Saul i kapitel 17 som mer komplex. Å ena sidan skildras hur David och Saul talas vid innan Davids strid med Goljat (vv. 32–37). Tonen i samtalet i vers 32 indikerar en nära relation – David uppmanar rikets kung att inte frukta filistén (hebr. *ʾal-jippol lev-ʾadam ʾalav*), och säger att han, Sauls tjänare, ska ta sig an situationen. Även om ordet ”tjänare” (*ʿeved*) kan tolkas som en artighetsfras, är det lika möjligt att det syftar till Davids roll som Sauls väpnare. Detta möte, samt att Saul och David i kapitlet innan har en nära relation, tycks dock bortglömt efter striden mot Goljat (vv. 55–56). Saul frågar nu plötsligt och oväntat sin general Avner vems son David är. Lika förvånande är att Avner inte heller verkar veta något. Saul ber Avner att ta reda på det, och David får förklara att han är Jishajs son. Händelseförloppet skapar alltså en kontrast både med kapitel 16 och med interaktionen före striden (17:32–37).

---

<sup>14</sup> Situationen i 2 Sam är mer varierad. 2 Sam 18:15 beskriver hur Joab har tio anonyma väpnare. Denna vers kan i sin tur ha påverkat 2 Sam 23:37. *Ketiv* har här *nsʾ* i plural, vilket skulle indikera att Joab hade minst två vapenbärare. *Qere* har dock singular, något som också stöds av de masoretiska accenterna i versen, samt av Septuaginta (LXX, *Gelōrai bo Bērōthaios airōn ta skeuē Iōab buiou Sarouias*), samt parallellstället i 1 Krön 11:39. Det finns alltså gott om stöd för slutsatsen att Joab i 2 Sam 23:37 bara har en vapenbärare, nämligen Nachraj från Beerot, samtidigt som 2 Sam 18:15 hävdar motsatsen.

En möjlig invändning skulle här kunna vara att Saul inte frågar vem *David* är, utan snarare vem hans *far* är.<sup>15</sup> Detta är dock en svårare tolkning av två skäl. För det första indikerar korrespondensen i kapitel 16 att Saul har god koll även på Davids far, och för det andra bör det hebreiska uttrycket *ben-mi-ze* inte i huvudsak förstås som släktforskning, utan som en fråga om identitet, något som framgår i till exempel Nabals fråga i 1 Sam 25:10, där frågorna ”vem är David” och ”vem är Jishajs son” är synonyma: ”Men Naval frågade: ’David, vem är det? Jishajs son, vem är det (hebr. *mi David umi ben-Jishaj*)? Det är gott om slavar nu för tiden som rymmer från sina herrar.’” Att fråga ”vem är din far” är alltså samma sak som att fråga ”vem är du”, som också Bibel 2000 antyder i sin översättning av v. 56 (”då befallde kungen honom att ta reda på vem den unge mannen var”).

Tillsammans med det faktum att Saul har varit i kontakt med Jishaj två gånger i 1 Sam 16 behöver vi här dra slutsatsen att det i texten föreligger en narrativ inkonsekvens.

Denna slutsats förstärks också av textens kontrasterande bilder av Davids ålder. Å ena sidan skildras David som en god soldat (16:18), kung Sauls väpnare (16:21–22). Han är tillräckligt gammal för att bära vapen och delta i stridssituationer. Detta stämmer också väl med 17:54, där det står att David lägger Goljats vapen ”i sitt tält”. Idén att David har ett tält i Sauls närhet i Eladalen är helt förenligt med att han är Sauls väpnare och således en del av Israels armé.

Å andra sidan porträtteras David som en herdepojke vars tre äldre bröder dragit ut i strid tillsammans med Saul, medan han själv, den yngste, pendlar mellan Sauls hov och sin fars fårajord (17:13–15).<sup>16</sup>

---

<sup>15</sup> Se till exempel argumentationen i kommentaren till 1 Sam 16:19–23 i Ronald F. Youngblood, *The Expositor's Bible Commentary: 1 and 2 Samuel* (Grand Rapids: Zondervan, 2009).

<sup>16</sup> Beskrivningarna av honom som en ”ung man” (hebr. *na'ar*) i kontrast till Goljat, som stridit ”från sin ungdom” (hebr. *minne'urav*, samma begrepp, 17:33), och att han verkar vara ovan att bära vapen, är dock mer tvetydiga. Kontrasten till Goljat kan vara relativ, det vill säga att det är i jämförelse med just *Goljat* som David är oerfaren (v. 33), snarare än att han helt skulle sakna krigserfarenheter. För en diskussion av termen *na'ar*, se Stephen Wilson, *Making Men: The Male Coming-of-Age Theme in the Hebrew Bible* (Oxford: Oxford University Press), 48–56. Termen kan beteckna en ung

## GOLJATS DÖD

Nästa inkonsekvens återfinns i beskrivningen av hur David dödar Goljat. I 1 Sam 17:50 beskrivs hur David dödar Goljat med sin slunga, *utan* svärd:

*vajmítehu veherev 'en beyad-David*

Och han dödade honom, men något svärd fanns inte i hans hand. (Vår översättning)

Redan i nästa vers, v. 51, påstås dock att det är just *med* svärd som David dödar Goljat:

*vajiqah 'et-ħarbo vajishlpah mitta 'rah vajmottehu*

Och han tog hans svärd och drog det ur dess skida och dödade honom. (Vår översättning)

Givet att verbet upprepas i båda verserna, men i relation till två motsatta påståenden är det svårt att förena dem: antingen har David ett svärd i handen och dödar Goljat med det (v. 51) eller också har han det inte (v. 50).

## TEXTKRITISKA LÖSNINGAR

De två narrativa inkonsekvenser som identifierats ovan kan delvis lösas genom textkritiska studier, det vill säga genom att studera olika manu-

---

person men även beskriva en person av obestämd ålder som innehar en tjänarposition (se till exempel 1 Kung 3:7 som beskriver Salomo som Guds tjänare). Ovanan att bära vapen kan också tolkas som att David är mindre än Saul, och att rustningen därför inte passar. Den springande punkten är hur *vajo'el* ska översättas. Ses det relaterat till roten *y'l* ("vara villig", "försöka") skulle versen kunna översättas "och han försökte gå, för han hade aldrig provat [något sådant]" (så Ralph W. Klein, *1 Samuel* [WBC, 10; Grand Rapids: Zondervan, 2000], 170, 172, 179). LXX indikerar dock att David provar rustningen, vandrar fram och tillbaka i den och inser att den inte fungerar (gr. *kai ekopiasen peripatēsas hapax kai dis*). Graham Auld, *1 & 2 Samuel* (OTL; Louisville: Westminster John Knox, 2011), 206, n. 39c, noterar därför att *vajo'el* bör ses som en korruption av *vjl* ("vara för tung"). Skulle det stämma bör samtidigt konstateras att Saul beskrivs vara huvudet högre än någon annan man i Israel (9:2), så inte heller detta innebär nödvändigtvis att David är en liten pojke.

skript och antika bibelöversättningar för att försöka fastställa hur den initiala texten kan ha lytt. Här kan konstateras att det finns stora skillnader mellan den grekiska texten (LXX) och den hebreiska masoretiska texten (MT).<sup>17</sup> LXX, som är kortare, innehåller i kapitel 17 nämligen bara verserna 1–11, 32–40, 42–49, 51–54.<sup>18</sup> LXX saknar alltså motsvarighet till MT:s 17:12–31, 41, 50, 58–58 (samt 18:1–4), det vill säga de flesta av de verser vi konstaterat skapar de narrativa inkonsekvenserna (se Tabell 1):

|   |                                           | MT | LXX |
|---|-------------------------------------------|----|-----|
| A | David introduceras som herde              | Ja | Ja  |
| B | David smörjs                              | Ja | Ja  |
| C | David i musiktjänst hos Saul              | Ja | Ja  |
| D | David blir Sauls väpnare                  | Ja | Ja  |
| E | Ett krig bryter ut, Goljat introduceras   | Ja | Ja  |
| F | David är hemma hos sin far                | Ja | –   |
| G | David kommer till det pågående kriget     | Ja | –   |
| H | David hör Goljat                          | Ja | –   |
| I | David erbjuder sig att strida mot Goljat  | Ja | Ja  |
| J | David får Sauls rustning                  | Ja | Ja  |
| K | David dödar Goljat med sin slunga         | Ja | –   |
| L | David dödar Goljat med sitt svärd         | Ja | Ja  |
| M | David möter Saul, som inte vet vem han är | Ja | –   |

Tabell 1: *Skillnader mellan MT och LXX*

<sup>17</sup> Se också Emanuel Tov, "The Composition of 1 Samuel 16–18 in the Light of the Septuagint Version", i *Empirical Models for Biblical Criticism*, redigerad av Jeffrey H. Tigay (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1985), 121–122.

<sup>18</sup> Till detta underlag kan också ytterligare en textversion läggas, nämligen den som finns bevarad i 4Q51Sam<sup>a</sup>. Gällande kapitel 17 är 1 Sam 17:3–8 och 17:40–41 bevarade, och verkar reflektera en text som liknar *både* LXX och MT. Å ena sidan står 17:4 i 4Q51Sam<sup>a</sup> närmare LXX då den nämner att Goljat var fyra alnar lång (jfr även Jos. *Ant.* 6.171), och inte sex, som i MT. Å andra sidan innehåller 4Q51Sam<sup>a</sup> v. 41, som saknas i LXX, och ytterligare ett fragment innehåller 18:4, som också saknas i LXX. Det verkar därför som att 4Q51Sam<sup>a</sup> har bevarat en textvariant som liknar MT:s längre version och att en viss "korsbefruktnings" har ägt rum mellan 4Q51Sam<sup>a</sup> och LXX. Det är dock svårt att rekonstruera processen genom vilken detta skett (för en diskussion, se Jason K. Driesbach, *4QSamuel<sup>a</sup> and the Text of Samuel* [VTSup 171; Leiden: Brill, 2016], 73, 157–158, 282–283, 288–289).



I den kortare LXX, som ofta anses bevara den äldsta versionen av berättelsen,<sup>19</sup> framställs David som en ung man med viss erfarenhet av krig. Han är ursprungligen en herdepojke från Betlehem, men även en värtalig musiker som får tjänst hos Saul som hans väpnare. I denna roll är det naturligt att han är närvarande med Saul i Eladalen, och att han har ett tält där. Saul känner således till David och hans far Jishaj redan innan slaget i Eladalen. När det kommer till själva striden berättar texten om hur David slår ned Goljat med sin slunga, men sedan ger honom dödsstöten med Goljats svärd.

I kontrast till LXX ses den längre versionen i MT ofta som en senare och utökad version.<sup>20</sup> Här introduceras ett antal nya element. Anneli Aejmelaeus tolkar detta som att MT därför kan ses som ett tidigt exempel på det som forskningen betecknat som "rewriting",<sup>21</sup> en uppdatering av den ursprungliga texten med nytt material för att göra vissa för samtiden relevanta betoningar. Till exempel innebär flera av dessa tillägg att Guds allmakt förstärks – ju yngre och mer oerfaren David är som soldat, desto större blir undret när han trots allt lyckas besegra Goljat, och det faktum att han nu dödar Goljat enbart med hjälp av sin slunga bidrar till att betona hans förtrostan, samt förstärka textens mirakulösa aspekter. Enligt LXX är David alltså en erfaren soldat som dödar Goljat med ett svärd, medan han enligt tilläggen i MT är en okänd pojke som dödar Goljat utan svärd. Ytterst får därmed de narrativa inkonsekvenser som föreligger

---

<sup>19</sup> Se vidare Emmanuel Tovs och Johan Lusts respektive artiklar i Dominique Barthélemy, David W. Gooding, Johan Lust och Emanuel Tov, red., *The Story of David and Goliath* (OBO, 73; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1986) samt A. Graeme Auld och Craig Y. S. Ho, "The Making of David and Goliath", *JOT* 56 (1992), 19–39. De sistnämnda drar slutsatsen att den kortare LXX representerar den ursprungliga texten. För en motsatt åsikt, se främst Erik Aurelius, "Wie David ursprünglich zu Saul kam (1 Sam 17)", i *Vergegenwärtigung des Alten Testaments*, redigerad av Christoph Bultmann, Walter Dietrich och Christoph Levin (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2002), 44–68.

<sup>20</sup> Anneli Aejmelaeus, "Rewriting David and Goliath?" i *From Scribal Error to Rewriting: How Ancient Texts Could and Could Not Be Changed*, redigerad av idem, Drew Longacre och Natia Mirotdadze (De Septuaginta Investigationes, 12; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2020), 165–180.

<sup>21</sup> För en översikt, se bidragen i József Zsengellér, red., *Rewritten Bible after Fifty Years: Texts, Terms, or Techniques? A Last Dialogue with Geza Vermes* (JSJSup, 166; Leiden: Brill, 2014).

i MT sin förklaring i att skrivare över tid broderat ut berättelsen med fler aspekter – inkonsekvenserna vittnar om en komplex tillkomsthistoria, så som det ofta är fallet med Bibelns böcker.<sup>22</sup>

## DAVID OCH GOLJAT I BARNIBBLAR

Hur har då barnbiblar hanterat denna berättelse? I denna artikel har vi titrat på 41 barnbiblar. Urvalet är gjort baserat på sökningar i biblioteksdata-

---

<sup>22</sup> En sådan slutsats förklarar dock inte alla narrativa inkonsekvenser i bibeltexten. Det finns även spänningar mellan materialet här i kapitel 16–17 (bevarade i både MT och LXX) och andra ställen i Samuelsböckerna. Värt att nämna är till exempel omnämnandet av Jerusalem i vers 54 (MT och LXX). Med tanke på att David inte erövrar Jerusalem förrän i 2 Sam 5:6–10 är det svårt att förstå varför David skulle gå med Goljats huvud till jevuséernas fästning redan i kapitel 17. Här finns ännu inga övertygande förklaringar i forskningen. David G. Firth, *1 & 2 Samuel* (AOTC, 8; Nottingham, England: Apollos, 2009), 201–202, föreslår till exempel att Davids handlande med Goljats huvud reflekterar senare handlingar, men det är oklart vilka handlingar det skulle vara. Det är svårt att v. 54 skulle spegla ett historisk förfarande med ett runt tio år gammalt kranium som antagligen fungerar som en slags trofé (jfr Hans Wilhelm Herzberg, *Die Samuelbücher* [ATD; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1956], 119). Lika tveksamt är David Toshio Tsumuras, *The First Book of Samuel* (Grand Rapids: Eerdmans, 2007), 468–469, förslag att ordet Jerusalem fungerar proleptiskt till den plats som senare skulle utgöra Davids huvudstad. I stället verkar förklaringen ligga på ett teologiskt plan, så till vida att Jerusalems erövring sker precis innan Davids seger över filistéerna i 2 Sam 6:17–25. Det är alltså möjligt att Jerusalem nämns i v. 54 för att leda tankarna framåt, till Davids senare seger över samma fiende (jfr Auld, *1 & 2 Samuel*, 212–213). Hur Goljats svärd tar sig från Davids tält i Eladalen för att sedan dyka upp i hos prästerna i Nob flera kapitel senare är också oklart (1 Sam 21:8–9). Ett flertal forskare har därför försökt att rekonstruera textens gradvisa tillkomst genom litterärkritiska studier, där skillnaderna förklaras som ett resultat av en inte helt harmonisk sammanställning av ursprungligen motstridiga källor. Se till exempel Theodor Seidl, "David statt Saul: Göttliche Legitimation und menschliche Kompetenz des Königs als Motive der Redaktion von 1 Sam 16–18", *ZAW* 98 (1986), 39–55; John T. Willis, "The Function of Comprehensive Anticipatory Redactional Joins in 1 Samuel 16–18", *ZAW* 85 (1973), 294–314; André Heinrich, *David und Klio: Historiographische Elemente in der Aufstiegs Geschichte Davids und im Alten Testament* (BZAW, 401; Berlin: de Gruyter, 2009), 112–130; Walter Dietrich, *1 Samuel 13–26* (BKAT, VIII/2; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2015), 201–205, 250–256. För en narrativ analys, se Benjamin J. M. Johnson, "David Then and Now: Double-Voiced Discourse in 1 Samuel 16:14–23", *JSOT* 38 (2013), 201–215. Än så länge har dock ingen konsensus nåtts. En ytterligare anakronism som ofta nämns är beskrivningen av Goljats rustning, som liknar grekiska hoplitter (Israel Finkelstein och Neil Asher Silberman, *David and Solomon* [New York: Free, 2006]), och så har vi också det faktum att Goljat är olika lång i MT (sex och en halv aln, cirka 3 meter) och LXX (fyra och en halv aln, cirka 2 meter; jfr 4QSam<sup>a</sup> och Josephus).

baser,<sup>23</sup> kombinerat med referenser i sekundärlitteratur. Ambitionen har inte varit att vara heltäckande, dock har representativitet för Sverige efter-sökts, varför materialet är av en mängd olika författare från olika sam-manhang, riktade till olika åldrar och publicerade på olika förlag.<sup>24</sup> Det

<sup>23</sup> Sökord: "bibel, barn", "barnbibel", "bibelberättelser", "bibel, berättelser", "bibel".

<sup>24</sup> Angela och Ken Abraham, *Barnens glada bibel* (övers. Aili Lundmark; Malmö: Normans förlag, 1994); Peter Adolphsen, "David och Goljat" samt "Popsångaren David" i *Bibelberättelser för barn i Norden* (övers. Janne Carlsson; Helsingfors: Fontana Media, 2013), 54–56; Pat Alexander, *Min första bibel: Berättelser ur Gamla och Nya testamentet* (övers. Philippa Wiking; Stockholm: EFS-förlaget, 1982); idem, *Min egen Bibelbok* (övers. Ingallil Hellman; Örebro: Libris, 1983); idem, *Barnens första bibel* (övers. Kerstin Gårsjö; Örebro: Libris, 1997); Harriet Alfons, red., *Min nya Skattkammare: Babels torn och andra berättelser ur Gamla testamentet* (Stockholm: Natur och Kultur, 1987); Jeff Anderson och Mike Maddox, *Stora Seriebibeln* (övers. Patrik Ekelöf; Örebro: Libris, 1999); Karin Andersson, Inga Wernolf och Lisa Östh, *Bibel för alla* (Stockholm: Verbum, 1995, berättelsen återfinns också identisk i idem, Lisa Dersell och Inga Wernolf, *Bibel för barn* [Stockholm, Verbum, 2003]); Suzan Elisabeth Beck, *Gud älskar mig: En bibel för barn* (Uppsala: Mediagruppen, 2003); Etienne Dahler et al., *Äventyr ur Bibeln* (övers. Ingrid Emond; Höganäs: Bokorama, 1985); Sören Dalevi, *Barnens bästa bibel* (Sävedalen: Speja Förlag, 2020); Malcolm Day, *Berättelser ur Bibeln: Historier och fakta från Gamla testamentet* (övers. Anna Hermerén; Richters Förlag, 1995); Anne de Vries, *Barnens Bibel* (övers. Ylva Eggehorn; Forserum: KM & Bornelings, 2004); Gauthier Dosimont och Dominique Ferir, *De finaste historierna ur Bibeln berättade för barn* (övers. Marie Helleday Ekwurtzel; Helsingborg: Rebus, 2010); Ylva Eggehorn och Tord Nygren, *En vän från himlen* (Örebro: Libris, 2012); Gwen Ellis, *Barnbibeln: Bibeln återberättad för barn* (övers. Åsa Hofberg; Marcus Förlag 2008); Karel Eykman och Bert Bouman, *Min Bibel berättar* (övers. Ingmar Ström; Stockholm: Verbum, 1983); Anita Ganeri, *Heliga historier: Judiska berättelser* (övers. Katharina Lyckow Williams; Stockholm: Natur och Kultur, 2007); Selina Hastings, *Familjens Bibel* (övers. Gun-Britt Sundström; Stockholm: Bonnier Carlsen, 1994); Patricia Hunt, *Bibelns berättelser för barn* (övers. Anna Anefelt; Stockholm: Informationsförlaget, 1982); Mary Joslin, *Stora barnbibeln: 365 berättelser och böner* (övers. Åsa Hofberg; Örebro: Libris, 2007); James R. Leininger, *De yngstas bibel* (övers. Ulla-Stina Rask; Uppsala: EFS-förlaget, 1989); Sally Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln: Varje berättelse viskar namnet Jesus* (övers. Ulrika Lindfors-Davis; Värnamo: Semnos förlag, 2008); Kathleen Long Bostrom, *Berättelser från Bibeln: 15 klassiska historier* (övers. Maria Neij; Stockholm: Känguru, 2016); Eva Magnusson (övers.), *Bibelns skattkammare I: Tjugo berättelser från Gamla testamentet* (Örebro: Libris, 1993); Carl Anker Mortensen, *Mini Max i Gamla testamentet* (övers. Inger Lundin; Örebro: Libris, 1996); Virginia J. Muir, *Barnbibel för varje dag* (övers. Janne Carlsson; Malmö: Normans förlag, 1997); Johannes och Susanne Krage Møllehave, *Bibeln i berättelser och bilder* (övers. Lars Åke Lundberg; Stockholm: Verbum, 2006); Morten Pontoppidan, *Bibliska historier berättade för barn, illustrationer av Gustave Doré* (övers. Ann Mari Falk; Stockholm: Rabén & Sjögren, 1987); Jennifer Rees Larcombe, *Bibeln berättar* (övers. Elisabeth Rundqvist-Nordlander; Örebro: Libris, 1992); Doris Ridders, Jeans E Syswerda och Dennis Jones, *Story Bibeln* (övers. Josef Bornelin; Forserum: KM & Bornelings, 2005); Jenny Robertson, *Barnens Stora Pocket Bibel* (övers. Staffan Hellgren; Forserum: KM & Bornelings, 2007); Richard Thomas Siku och Jeff Anderson, *Hjältarnas seriebibel* (övers. Johan Bergdahl; Örebro: Libris, 2016); Kenneth N. Taylor, *Min första Bibel i bilder* (Herrljunga: International Bible Society, 1989); idem, *Bibeln för*

bör dock nämnas att den stora huvuddelen är svenska översättningar av engelska förlagor – endast fyra barnbiblar är ursprungligen skrivna på svenska.<sup>25</sup>

Det går inte att fastslå vilka bibelöversättningar de olika författarna använt sig av när de skrivit sina respektive barnbiblar. Denna potentiella metodologiska svårighet saknar dock betydelse i sammanhanget, eftersom de ovan nämnda narrativa inkonsekvenserna inte är baserade på språkliga överväganden, såsom multipla översättningsmöjligheter av enskilda hebreiska ord eller versers meningsbyggnad. Det finns inga i sammanhanget relevanta skillnader mellan gängse översättningar av 1 Sam 17:55–58 (gällande Sauls okunskap gällande David) och 1 Sam 17:50–51 (gällande Goljats död).

Materialet har analyserats utifrån den frågeställning som formulerats i inledningen till denna artikel. Mer specifikt har vi kartlagt hur de tretton identifierade bestandsdelarna ovan (A–M) förekommer i materialet,<sup>26</sup> och i det följande presenteras de narrativa sekvenserna gruppvis, kommenterade och ordnade i fallande ordning utifrån antal skildrade delar.

## UTELÄMNAR INGENTING – 1 BARNBIBEL (ABCDEFGHIJKLM)

Endast en barnbibel, *Barnbibel för varje dag*, har alla 13 delar (även om en endast alluderas till).<sup>27</sup> I relation till D (David blir Sauls väpnare) står att

---

*de minsta* (övers. Ingalill Hellman-Bergsten; Örebro: Libris, 2001); idem, *Bibeln med bilder för Barn* (övers. Annica Hällzon; Örebro: Marcus förlag, 2005); Mack Thomas, *Lätt-å-läsa Bibeln* (övers. Carl Åkesson; Örebro: Marcus Förlag, 1997); Charlotte Thoroe, *Titta och hitta bibelberättelser: Äventyr i Gamla testamentet* (övers. Tomas Hagenfors; Hallsberg: Tomsing, 2015); Sarah Toulmin och Kristina Stephenson, *Bibeln för de allra minsta* (övers. Carolina Lundgren; Örebro: Libris, 2007); Piero Ventura, *Bibliska berättelser i urval av Bianca Pitzorna* (övers. Gunvor V. Blomqvist; Stockholm: Opal 1990); Sally Ann Wright och Honor Ayres, *Min lilla Bibel* (övers. Lena Hultgren; Stockholm: Verbum förlag, 2005).

<sup>25</sup> Alfons, *Skattkammare*; Andersson, Wernolf och Östh, *Bibel för alla*; Dalevi, *Barnens bästa bibel*; Eggehorn och Nygren, *En vän från himlen*. Att notera är att urvalet inte är tänkt att spegla specifikt evangelikala perspektiv, utan snarare perspektiv förekommer organiskt i evangelikala sammanhang.

<sup>26</sup> I Bilaga 1 nedan finns en komplett redovisning av vilka av dessa som återfinns i materialet, samt i vilken utsträckning de har illustrerats.

<sup>27</sup> Muir, *Barnbibel*.

”Saul tyckte om David från första stund och lät honom bli hans tjänare”<sup>28</sup> – här omnämns alltså inte explicit någon funktion som väpnare, även om David introduceras som en ”ung krigare” när han hämtas till Saul.<sup>29</sup> I relation till den första inkonsekvensen finns en medveten reflektion. Först, innan kriget bryter ut, nämns att ”när Saul inte behövde David, hjälpte David sin pappa med fåren, och Saul glömde nästan bort att han fanns”,<sup>30</sup> och sedan, efter striden, nämns hur ”Saul frågade sina soldater vilken familj David kom från egentligen. Då påminde de honom om att David var Isaï son, och Saul gjorde honom efter ett tag till ledare för sin armé”.<sup>31</sup> Denna explicita hantering är unik och innovativ. Lösningen på den narrativa inkonsekvensen blir alltså att måla upp Saul som någon med dåligt minne, samt att ersätta Avners fråga med att soldaterna blir de som påminner Saul. Genom dessa mindre tillrätalägganden av berättelsen har man så skapat kontinuitet gällande den första inkonsekvensen. Den andra inkonsekvensen löses också, på ett sätt som är återkommande i många barnbiblar, nämligen genom att dödsorsaken inte preciseras: ”Han lät en sten flyga i väg, och den träffade jätten mitt i pannan så att han föll raklång ner på marken. Sedan använde David jättens eget svärd för att hugga huvudet av honom”.<sup>32</sup>

## UTELÄMNAR SAULS OVETSKAP – 2 BARNBIBLAR (ABCDEFGHIJKL)

Två barnbiblar inkluderar alla händelser utom den sista (M).<sup>33</sup> Till skillnad från nästa kategori inkluderar dessa alltså ett omnämnande av David som väpnare. I den första, *Bibliska berättelser*, står att David kom till Saul ”och trädde i hans tjänst och blev honom mycket kär, så att han fick bli hans vapendragare”,<sup>34</sup> och i den andra, *Skattkammare*, är textunderlaget direkta utdrag ur Bibel 2000. Här återfinns alltså handlingen i sin helhet

<sup>28</sup> Muir, *Barnbibel*, 155.

<sup>29</sup> Muir, *Barnbibel*, 155.

<sup>30</sup> Muir, *Barnbibel*, 155, vår kursivering.

<sup>31</sup> Muir, *Barnbibel*, 158, vår kursivering.

<sup>32</sup> Muir, *Barnbibel*, 158.

<sup>33</sup> Ventura, *Bibliska berättelser*; Alfons, *Skattkammare*.

<sup>34</sup> Ventura, *Bibliska berättelser*, 57.

fram till M. Detta innebär att inkonsekvensen kring Goljats död finns kvar okommenterad. I *Bibliska berättelser* löses dock detta genom att texten skrivs om så att slungan inte dödar Goljat – i stället är det i samband med halshuggningen som en ”dödsstöt” omnämns.<sup>35</sup>

### UTELÄMNAR BÅDE DAVID SOM VÄPNARE OCH SAULS OVETSKAP – 9 BARNBIBLAR (ABCEFGHIJKL | ABCEFGHIKL)

Nästa sekvens är en av de vanligare, nämligen att utelämna både D och M.<sup>36</sup> I *Barnens bibel* står till exempel att Saul, när han ger David rustningen, ”ville göra en soldat av honom”.<sup>37</sup> Detta är i kontrast till *Stora barnbibeln*, som beskriver David som en ”god soldat”<sup>38</sup> i samband med att han hämtas till Saul. Till denna kategori hör också *Äventyr ur Bibeln*, som utelämnar D, J, M, *Bibliska historier*, som utelämnar D, F, G och M, *Berättelser ur Bibeln*, som utelämnar DFGJLM, samt *Bibeln i berättelser*, som har ordningen ACFHKL.<sup>39</sup> I samtliga fall löses alltså den första narrativa inkonsekvensen genom att helt enkelt inte ha med den (jfr den kortare texten i LXX).

Gällande Goljats död beskrivs den på lite olika sätt. *Berättelser ur Bibeln* utelämnar L, *Barnens bibel* säger att Goljat dog av stenen, inte svärdet, medan *Skattkammare* säger att dödsstöten gavs i samband med svärdet, inte slungan. De återstående formulerar sig mera vagt, som två delar av en gemensam helhet: David slungar en sten som gör att Goljat ramlar, går fram och hugger av hans huvud, och sedan konstateras han död. Endast en av dem kan sägas adressera det oklara i texten – i *Bibeln i berättelser* står att David först faller Goljat med slungan, och ”för säkerhets skull tog David kämpens svärd med båda händerna och sprang fram och högg huvudet av honom”.<sup>40</sup>

<sup>35</sup> Ventura, *Bibliska berättelser*, 61.

<sup>36</sup> Alexander, *Min första Bibel*; de Vries, *Barnens bibel*; Joslin, *Stora barnbibeln*; Magnusson, *Skattkammare*; Robertson, *Pocketbibel*.

<sup>37</sup> de Vries, *Barnens bibel*, 12, vår kursivering.

<sup>38</sup> Joslin, *Stora barnbibeln*, 100.

<sup>39</sup> Dahler et al., *Äventyr*; Day, *Berättelser*; Møllehave och Krage, *Bibeln i berättelser*; Pontoppidan, *Bibliska historier*.

<sup>40</sup> Møllehave och Krage, *Bibeln i berättelser*, 124.

## UTELÄMNAR DAVID SOM VÄPNARE, HALSHUGGNINGEN OCH SAULS OVETSKAP – 4 BARNBIBLAR (ABCEFGHIJK)

Två biblar stryker både D, L och M, även om *Bibel för alla* beskriver David som ”en duktig stridsman”<sup>41</sup> i samband med C.<sup>42</sup> *En vän från himlen* hör också hit, som förutom D, K och M även utelämnar B.<sup>43</sup> Det gör även *Min Bibel*, som börjar hos Saul (A stryks också),<sup>44</sup> för att sedan gå direkt till F: ”En dag behövde David inte komma till Sauls hus för att spela. Saul låg med hären vid gränsen och förde krig mot filistéerna.”<sup>45</sup> Alla dessa löser diskontinuiteterna genom att dels inte skildra halshuggningen (i *En vän från himlen* skrivs explicit att ”David hade vunnit fastän han inte ens hade något svärd!”),<sup>46</sup> och dels avsluta berättelsen innan David möter Saul igen efter striden.

## UTELÄMNAR ALL INTERAKTION MED SAUL FÖRE STRIDEN – 13 BARNBIBLAR (ABEGHIJK | AEGHIJKL | EAGHIJKL | AGHIJK | ABEGHIK | ABEHIJK | ABGHK | AEGHKL | ABEHK | AHK | AEK)

Den vanligaste sekvensen är att helt utelämnar den initiala interaktionen med Saul och i stället gå direkt från en introduktion av David som herde till kriget och striden med Goljat.<sup>47</sup> I en del av dessa inkluderas hur David är smord av Samuel,<sup>48</sup> i andra inte.<sup>49</sup> I en av dessa, Peter Adolphsens kapitel ”David och Goljat”, tas unika friheter med berättelsen. Här har David nämligen inget alls med Saul att göra. Introducerad som en ung herdepojke kommer David med bröd och ost till sina bröder. Nyfiken på denne Goljat smyger han fram i skydd av buskar och passar samtidigt på att ploc-

<sup>41</sup> Andersson, Wernolf och Östh, *Bibel för alla*, 102.

<sup>42</sup> Andersson, Wernolf och Östh, *Bibel för alla*; Abraham och Abraham, *Barnens glada*.

<sup>43</sup> Eggehorn och Nygren, *En vän från himlen*.

<sup>44</sup> Eykman och Bouman, *Min Bibel*.

<sup>45</sup> Eykman, *Min Bibel*, 136.

<sup>46</sup> Eggehorn och Nygren, *En vän från himlen*, 145.

<sup>47</sup> I Ganeri, *Heliga historier*, introduceras striden före David.

<sup>48</sup> Adolphsen, ”David och Goljat”, Ellis, *Barnbibeln*; Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln*; Long Bostrom, *Berättelser*; Rikkers, Syswerda och Jones, *Storybibeln*; Taylor, *Bibeln med bilder*.

<sup>49</sup> Dalevi, *Barnens bästa*; Ganeri, *Heliga historier*; Hunt, *Bibelns berättelser*; Taylor, *Bibeln för de minsta*; Thomas, *Lätt-å-läsa*; Wright och Ayres, *Min lilla Bibel*.

ka lite stenar till slungan som han brukade jaga ”smådjur” med. Dödan-  
det av Goljat beskrivs sedan närmast som en slump (se Bild 1):



Bild 1: *David upptäcks av Goljat (Adolphsen, ”David och Goljat”). Publicerad med tillstånd från illustratören Gitte Skov. Omfattas inte av CC BY-NC-SA.*

Plötsligt råkade David trampa på några torra kvistar så jätten upptäckte honom. ”Vad nu då! Är detta en israelitisk soldat eller en snorunge? Stick hem till mamma innan jag hugger huvudet av dig!” Och så drog han sitt svärd och kom hotfullt närmare. David hoppade upp och sprang i väg,



men stenen kändes så tung i fickan på honom. Han måste pröva den. Han stannade och lade den perfekta slungstenen i slungan, vände sig om och kastade det perfekta kastet – som träffade Goljat PANG mitt i pannan!<sup>50</sup>

Resultatet av detta blir att Goljat svimmar av, och sedan får han halsen avhuggen och dör. Av biblarna i denna sektion är det endast denna bibel, samt *Barnens bästa Bibel*, som har med halshuggningen, och i båda är det svärdet, inte slungan, som dödar. Övriga utelämnar L.

### DAVIDS FÖRSTA MÖTE MED SAUL FÖRLÄGGS EFTER STRIDEN – 8 BARNBIBLAR (ABEGHIJKLC | ABGHIKLC | ABEGHIJKC | ABEGIKLC | EGIJKLC)

En intressant omkastning av händelserna återfinns i åtta biblar, där C (David i musiktjänst hos Saul) placeras *efter* striden med Goljat.<sup>51</sup> Genom att också D, F och M stryks (samt ytterligare händelser i några biblar) skapas en logisk narrativ kontinuitet där David och Saul möts för första gången på slagfältet, och att David först senare kommer i hans tjänst. Alla utom tre har med halshuggningen,<sup>52</sup> och skildrar den, som exemplen ovan, som det som slutgiltigt dödar Goljat.

### ALLT FÖRE STRIDEN UTELÄMNAS – 4 BARNBIBLAR (EGHIJKL | EHIJK | EHJK | K)

Fyra biblar hoppar helt över kapitel 16 och inkluderar bara händelser relaterade till mötet med Goljat.<sup>53</sup> Endast en av dessa har med halshuggningen, på ett liknande sätt som återkommit ovan: ”Stenen träffade Goljat så hårt i pannan att han föll framstupa på marken. Då sprang David fram och högg av honom huvudet ...”<sup>54</sup>

<sup>50</sup> Adolphsen, ”David och Goljat”, 54.

<sup>51</sup> Alexander, *Min egen*; idem, *Barnens första*; Anderson, *Seriebibeln*; Dosimont och Ferir, *De finaste historierna*; Hastings, *Familjens*; Leininger, *De yngstas*; Rees Larcombe, *Bibeln berättar*; Siku, *Hjältarnas seriebibel*.

<sup>52</sup> Dosimont och Ferir, *De finaste historierna*, och Hastings, *Familjens*, Leininger, *De yngstas*, skriver alla att stenen dödar Goljat.

<sup>53</sup> Ganeri, *Heliga historier*; Mortensen, *Mini Max*; Thoroe, *Titta & Hitta*; Toulmin, *Bibeln*.

<sup>54</sup> Ganeri, *Heliga historier*, 22.

## DAVIDS SMÖRJELSE FÖRLÄGGES EFTER STRIDEN – 2 BARNBIBLAR (AEKB)

Två biblar kastar om ordningen på Davids smörjelse och mötet med Goljat.<sup>55</sup> I *Gud älskar mig* beskrivs David som ”för ung för att vara soldat”, men att han litade på Gud och vann över Goljat. Inget nämns om hur han dödar Goljat, men av illustrationen framkommer att han har en slunga i handen.<sup>56</sup> I den andra, *Min första bibel*, står att det är stenen som dödar Goljat.<sup>57</sup> Givet att båda biblarna har med så få delar av berättelsen framstår den som mycket episodisk, dock utan narrativa inkonsekvenser.

## SAMMANFATTANDE OBSERVATIONER

Sammanfattningsvis kan några övergripande observationer göras. Det första är att alla utom tre biblar utelämnar omnämmandet att David skulle ha varit Sauls väpnare (D), samt att alla utom en utelämnar att Saul inte känner igen David (M). Den barnbibel som har med M förklarar detta med glömska, relaterat till att David reste fram och tillbaka så mycket mellan hovet och hemmet. Detta innebär att den största narrativa inkonsekvensen alltså löses genom att helt enkelt utelämnas. På så vis överlappar barnbiblarnas version mer med LXX-versionen av berättelsen. Ett intressant undantag var dock de barnbiblar som valt att helt kasta om berättelsen, så att David och Saul möts första gången i samband med striden.

När det gäller den andra inkonsekvensen, sättet på vilket David dödar Goljat, kan konstateras att samtliga barnbiblar har med striden med slunga (K) och dessutom väljer att illustrera scenen.<sup>58</sup> Här ligger alltså alla barnbiblar i stället närmre MT:s tillägg än LXX, och detta förstärks av att bara ungefär hälften har med halshuggningen (L, 21x, endast fyra barnbiblar illustrerar detta). I samtliga fall är det då antingen explicit skrivet att det är halshuggningen och inte slungan som dödar Goljat (jfr LXX), eller så berättas det på ett sätt att man får dra slutsatsen att de på något

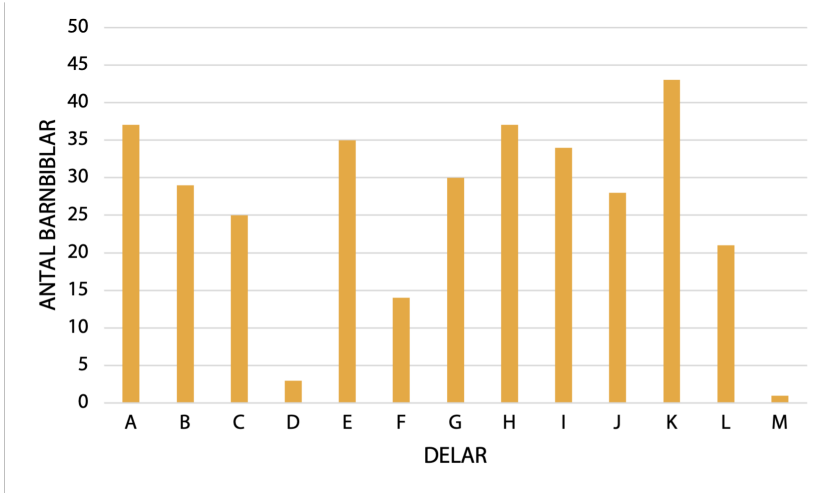
<sup>55</sup> Beck, *Gud älskar mig*; Taylor, *Min första Bibel*.

<sup>56</sup> Beck, *Gud älskar mig*, 66–67.

<sup>57</sup> Taylor, *Min första bibel*.

<sup>58</sup> Förutom Pontoppidan, *Bibliska historier*, som inte har illustrationer.

sätt *tillsammans* orsakar Goljats död. Undantagen är *Skattkammare*, där inkonsekvensen bibehålls genom att bibeltexten citeras i sin helhet, samt *Bibeln i berättelser*, där spänningen adresserades explicit som att David hugger huvudet av Goljat ”för säkerhets skull”.<sup>59</sup>



Tabell 1: *Antal barnbiblar som har med respektive del*

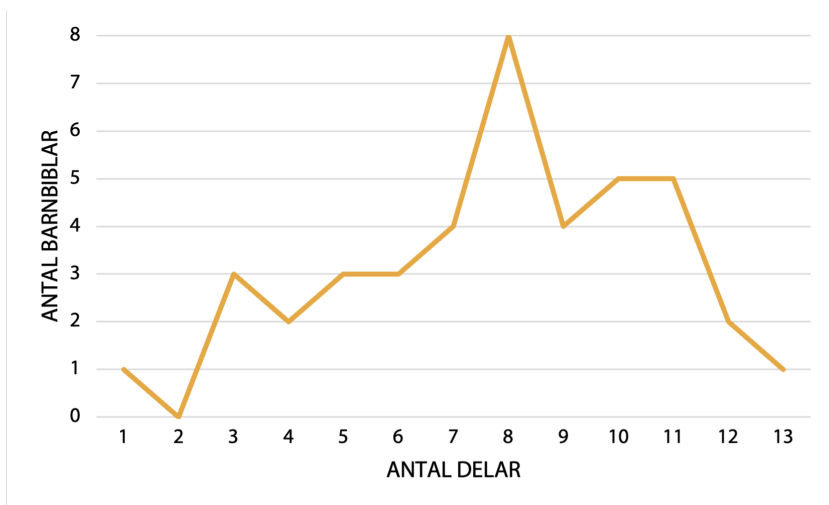
Generellt kan noteras att de delar som återkommer mest frekvent är att David beskrivs som herde (A, 37x), hör Goljat (H, 37x) och erbjuder sig att strida (I, 34x, se Tabell 1). Givet att mycket få barnbiblar har med D framstår David generellt som *ung och erfaren*, snarare än som en *soldat i armén*.

Det bestående intrycket är därmed att huvuddragen i narrativet lyder som följer: Den unge herdepojken David, smord av Gud, kommer till en strid, hör den jättelika soldaten Goljat utmana Sauls armé, erbjuder sig att strida, och besegrar Goljat genom att först träffa honom med sin slunga så att han faller till marken, och sedan (i vissa fall) hugga huvudet av honom. När filistéerna ser att han är död tar de till flykten.

<sup>59</sup> Møllehave och Krage, *Bibeln i berättelser*, 124.

## REDUCERAD ELLER BIBEHÅLLEN KOMPLEXITET?

Vad har vi då fått för svar på den forskningsfråga som ställdes i inledningen? Analysen av materialet leder till slutsatsen att de studerade barnbiblarna hanterar de två narrativa inkonsekvenserna på tre delvis olika, ibland överlappande sätt. Den första lösningen (som framför allt gäller D och M) är att *avsluta berättelsen efter Goljats död*, något som behöver förstås i ljuset av att de flesta barnbiblar endast har med ett fåtal händelser, och som regel går vidare med en annan berättelse efter denna (se Tabell 2).



Tabell 2: Översikt över antal delar som är inkluderade i barnbiblarna

Den andra lösningen är att *händelseförlopp kastas om* – framför allt relaterat till C. Den tredje är att *beskrivningen av händelserna modifieras* så att de hänger samman logiskt (detta gäller i synnerhet relationen mellan K och L). Undersökningen indikerar därmed att barnbibelförfattarna tar sig relativt stora friheter i att både lägga till, ta bort och byta plats på delar. Det kan tyda på att trots att en del menar att ”stor vikt lagts vid att vara trogen originaltexten”,<sup>60</sup> anser man det inte vara centralt att återge ett

<sup>60</sup> Ellis, *Barnbibeln*.

händelseförlopp på ett historiskt trovärdigt sätt. I stället avser man få fram en sedelärande (teologisk?) poäng.

Resultatet blir dock att det genom dessa barnbiblar förmedlas en berättelse som är *tillrättalagd*, både konsekvent och koherent, den aktuella bibeltexten till trots.

## ATT LÄSA SOM DET STÅR

Om vi nu återvänder till artikelns syfte och relaterar ovanstående slutsats till de tolkningsstrategier som identifierats i de Lausannedokument som citeras i inledningen till denna artikel väcks ett antal frågor: (1) Vad innebär det att beakta texternas ”historiska sammanhang”; (2) Vad innebär det att beakta texternas ”litterära sammanhang”, och (3) Hur relateras den enskilda berättelsen i sin komplexitet till den övergripande berättelse som identifierats i Lausannerörelsens dokument (det vill säga i relation till betoningen av det kanoniska sammanhanget och tolkningstraditionen)? I det som följer diskuterar vi dessa var för sig.

## ATT BEAKTA TEXTERNAS HISTORISKA SAMMANHANG

I Lausannerörelsens formuleringar betonas på flera ställen att Bibeln är Guds ord och människors ord *samtidigt*. I det senaste *Seoul Statement* innebär detta, som vi såg ovan, att god tolkning tar i beaktande textens historiska sammanhang: ”Att läsa en text i dess historiska kontext innebär att uppmärksamma världen bakom texten och omständigheterna kring dess tillkomst”.<sup>61</sup> Ytterst syftar detta till att identifiera ”den ursprungliga betydelse som avsågs av dess författare”.<sup>62</sup> Någon sådan betoning är dock inte framträdande i det undersökta materialet.<sup>63</sup> Endast i fyra av barn-

<sup>61</sup> Online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.20.

<sup>62</sup> Online: <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, II.20.

<sup>63</sup> Utgångspunkten för jämförelsen mellan barnbiblarna och Lausannerörelsens formuleringar är inte att de förra skulle vara direkt influerade av de senare (samtliga är till exempel skrivna före *Seoul Statement*) – syftet är inte att analysera direkt påverkan. Det som diskuteras här är i stället hur relationen ser ut mellan det svar vi erhållit på artikelns forskningsfråga och den bibelsyn som Lausan-

biblarna finns vad som kan kallas för kontextualiserande eller historiserande illustrationer.<sup>64</sup> I övrigt är stilen densamma som den man gene-



Bild 2: *David som yngre barn* (Wright och Ayres, *Min lilla Bibel*). Publicerad med tillstånd från AD Publishing. Omfattas inte av CC BY-NC-SA.

nerörelsen ger uttryck för, eftersom flertalet av de svenska församlingar där dessa barnbiblar används ser sig som en del av just denna rörelse.

<sup>64</sup> Dahler et al., *Äventyr*; Day, *Berättelser*; Hastings, *Familjens*; Ventura, *Bibliska berättelser*.



rellt kan förvänta sig av fiktiva barnböcker – allt ifrån *Max bil* (se Bild 2 ovan) till Marvel Comics, där *Hjältarnas seriebibel* utformats med den sistnämnda som förebild (Bild 3).



Bild 3: *Goljat som superskurk* (Siku och Anderson, *Hjältarnas seriebibel*).  
Publicerad med tillstånd från SPCK. Omfattas inte av CC BY-NC-SA.

Avsaknaden av historisk förankring i illustrationer och den ovan noterade friheten i återgivningen skulle dock kunna indikera att man tänker sig att det som återberättas inte i första hand är bibeltexten, utan i stället en historisk händelse som ligger *bakom* det bibeltexten skildrar.

Ett sådant förfarande är inte helt ovanligt i kristen förkunnelse, det vill säga att luckor och spänningar i texten ”löses” med hänvisning till ett rekonstruerat historiskt förlopp, men i ljuset av Lausannedokumentet väcker det dock frågan om vad det är som anses gudomligt inspirerat och till nytta när man undervisar, vederlägger, vägleder och fostrar till ett rättfärdigt liv, för alludera till 2 Tim 3:16–17. Är det Bibelns *ord*, det vill säga de initiala texternas lydelse, eller är det rekonstruerade historiska verkligheter som antas ligga *bakom* det skrivna ordet?

Med andra ord, när 1 Sam 16–17 läses och förkunnas, också i barnbiblar, är målet en rekonstruktion av den historiska verkligheten i Eladalen under den sena bronsåldern, som de historiserande kommentarerna tycks indikera, eller ligger fokus snarare på texten (i all sin komplexitet) och dess budskap och teologiska betoningar?

Lausannedokumenten tydliggör inte relationen mellan dessa, men i ljuset av analysen av bibeltexten ovan skulle man i linje med till exempel *Seoul Statement* behöva diskutera frågan om *författarintention* på flera nivåer: dels i relation till den ursprungliga, kortare berättelsen i LXX, dels i relation till MT-tilläggen, och så också i relation till den kombinerade komplexa versionen. Blir slutsatsen att det är *Bibeln* som är Guds ord, snarare än eventuella historiska händelser som skildras bör en konsekvens av det bli att en förkunnelse av 1 Sam 16–17 måste hantera det faktum att David *både* är soldaten och väpnaren i Sauls armé *och* en mer okänd herdepojke vars namn Saul inte känner till. Man bör då dessutom undvika att läsa in saker i texten och göra antaganden som saknar grund i den.

## ATT BEAKTA TEXTERNAS LITTERÄRA SAMMANHANG

Resonemanget om historiskt sammanhang leder in i frågan om genre. Frågan om bibeltolkning är nämligen, som också påpekas i Lausanne-dokumentet, nära förknippad med just genre. Huruvida man uppfattar



en text som historieskildring eller någon slags fiktion (myt, saga, historisk fiktion, realistisk fiktion, och så vidare) kommer avgöra hur den återges och förkunnas. Det är till exempel allmänt etablerat att Jesus liknelser – som till exempel när Jesus berättar om den barmhärtige samariern eller den förlorade sonen – signalerar till både de ursprungliga mottagarna och senare läsare att individerna inte är verkliga personer, utan fiktiva karaktärer som endast förekommer i Jesus berättarvärld. Att det förhåller sig på det viset förtar inte texternas sanningsanspråk. Det innebär dock att för att svara på vad texterna ”påstår” (så *Lausannedeklarationen*) blir historiska rekonstruktioner mindre relevanta för dessa texter – det som förmedlas är i stället teologiska (och ofta sedelärande) insikter.

Hur relaterar detta då till 1 Sam 16–17? I forskningen finns en pågående diskussion kring genre, där flertalet forskare argumenterat för att det här rör sig om en form av litterär fiktion. Olika folksagogenrer har diskuterats. Simon J. de Vries menar till exempel att kapitlet bäst förstås som en ”hjältedaga” eller ”kamplend”.<sup>65</sup> Andra forskare, som Heda Jason, betraktar berättelsen som en blandning av två sorters folksagor, det hon kallar ”the heroic fairy tale” och ”the romantic epic”,<sup>66</sup> och Philip Francis Esler talar i sin tur om ”Rags to Riches” och ”Overcoming the Monster”.<sup>67</sup> Även om vi konstaterat att det finns somligt som tyder på att barnberättelserna förhåller sig fritt till texten och återberättar ett bakomliggande antaget förlopp är den dominerande intrycket att berättelsen återges som om den vore just en hjältedaga (se särskilt Bild 3 ovan). Här är det alltså inte bara en fråga om *vilka* av elementen A–M som tagits med utan också om *hur* man återberättar sagda element – vilken berättartoon används och vilket intryck skapas av sammansättningen mellan text och bild?

Vad innebär detta? Skulle man skulle dra slutsatsen att 1 Sam 17 bäst förstås i termer av en fiktiv genre (likt Jesus liknelser och barnbiblarnas

---

<sup>65</sup> Simon J. de Vries, ”David’s Victory over the Philistines as Saga and as Legend”, *JBL* 92 (1973), 23–36.

<sup>66</sup> Heda Jason, ”The Story of David and Goliath: A Folk Epic?” *Biblica* 60 (1979), 36–70.

<sup>67</sup> Philip Francis Esler, *Sex, Wives, and Warriors: Reading Old Testament Narratives with Its Ancient Audience* (Cambridge: James Clarke, 2011), 211–212.

framställning) så innebär det att historiska läsningar riskerar att *missa vad texterna påstår*. Viktigt att notera här är att det i Lausannedokumenten inte ges någon tydlig vägledning gällande hur man ska hantera historicitetsfrågor eller bibelvetenskapliga metoder – här finns alltså ett välbehövligt tolkningsutrymme som innebär att man till exempel skulle kunna läsa berättelsen som Walter Brueggemann, som menar David och Goljat är tänkt att illustrera de marginaliserades viktiga kamp mot tyranner.<sup>68</sup> Vi kan också förstå den som en identitetsskapande text,<sup>69</sup> eller, i ljuset av vers 45, läsa den som en uppmaning till varje ny tid att stå emot förtryckande makter:

Jag går emot dig i Herren Sebaots namn, hans som är Israels härars Gud och som du har smädat. (1 Sam 17:45)

Ytterst skulle man alltså kunna dra slutsatsen att barnbiblarnas återberättande har lagt fokus på *rätt* ställe. I stället för att återskapa ett historiskt händelseförlopp har man identifierat ett centralt teologiskt budskap och försökt förmedla det på ett så begripligt sätt som möjligt för sin unga målgrupp. Detta behöver naturligtvis inte utesluta att flera av dem samtidigt tänker sig att detta i grunden "har hänt" – betoningarna kan lika gärna förstås utifrån en föreställning om återberättandes *syfte*, det vill säga hur den lilla berättelsen relaterar till en större övergripande berättelse, något som leder oss till den sista punkten.

## DE SMÅ BERÄTTELSENA OCH DEN STORA – IGEN

I ljuset av diskussionen ovan tycks det som att barnbiblarna reducerat bibeltexternas komplexitet, inte i första hand för att osynliggöra den, utan för att man tolkat berättelsen om David och Goljat som att den har ett primärt syfte att skapa identifikation och förebildlighet.<sup>70</sup> Mer specifikt

<sup>68</sup> Walter Brueggemann, *David's Truth* (Philadelphia: Fortress, 1985), 22.

<sup>69</sup> Mark K. George, "Constructing Identity in 1 Samuel 17", *Biblical Interpretation* 7/1 (1999), 389–412 (393–394, 405–407).

<sup>70</sup> Se här också särskilt de fyra tolkningsstrategierna i Sören Dalevi, *Gud som haver barnen kär? Barnsyn, gudsbild och Jesusbild i Barnens bibel och Bibeln i berättelser och bilder* (Stockholm: Verbum, 2007).

kan föreslås att budskapet i den enskilda berättelsen är tänkt att förstås i dialog med barnbibelns andra berättelser, som tillsammans tecknar det Lausannedokumentet talar om som den ”övergripande” eller ”heltäckande” historien. Faktum är att detta anges som ett explicit syfte i ett flertal barnbiblar. Dessutom märks det återkommande i förord som talar om Bibelns ”berättelse” eller den bibliska ”historien” i singular, med förklaring att den utgörs av många mindre delar.<sup>71</sup> Ett centrum identifieras alltså i berättelsen som sedan kan överföras och återberättas med stor frihet, så länge det är i kongruens med (och har potential att vidareföra) det man menar är ”den berättelse ... som förklarar vilka vi är, varför vi är här och vart vi är på väg” (så *Kapstadsöverenskommelsen*). Den enskilda berättelsens dynamik, så som den förekommer i bibeltexten, blir alltså underordnad detta större syfte.<sup>72</sup>

Men, om det stämmer att det framför allt är för barn – det vill säga i barnbiblar och i söndagsskolan – som Gamla testamentet förkunnas i svenska frikyrkliga sammanhang, kan en brist identifieras och formuleras som följande: *Vad händer med denna större berättelse när barnen växer upp och märker att de delberättelser som den bygger på inte ser ut som de lärt sig?* En marginalisering av narrativa inkonsekvenser medför, menar vi, uppenbara risker. En slutsats som kan dras av analysen ovan är nämligen att berättelsen skildras utifrån en idé om hur texten *borde* vara, snarare än hur texten *faktiskt ser ut*. Tillrättaläggandet kan ge sken av att textproblemen inte finns där, med konsekvensen att barnet, när det slutat läsa barnbiblar och övergått till mer traditionella bibelöversättningar, saknar verktyg att tolka dem.

Vad skulle då hända om textens tillkomst och komplexitet i stället ses som en resurs? Om ”motsättningar” i texten inte ses som problem i behov

---

<sup>71</sup> Se till exempel Alexander, *Barnens första*; Alexander, *Min första bibel*; Beck, *Gud älskar mig*; Dahler et al., *Äventyr*; Dalevi, *Barnens bästa*; Eggehorn och Nygren, *En vän från himlen*; Ellis, *Barnbibeln*; Lloyd-Jones, *Berättelsbibeln*; Robertson, *Pocketbibel*.

<sup>72</sup> En liknande poäng görs av Greger Andersson, ”Att pröva förkunnelsen: Diskussion med utgångspunkt i en rapport om Knutby”, *HYBRID* 1 (2023), 1–20, när han menar att förkunnelse i pentekostala sammanhang sällan prövas i relation till bibeltexterna, utan till en implicit, överenskommen ”rule of faith”.

av att lösas för att texten ska anses trovärdig? Här kanske *Seoul Statements* hänvisning till traditionen kan vara vägledande, på två överlappande sätt.

För det första kan vi konstatera att de flesta i den tidiga kristna kyrkan använde sig av LXX (den kortare versionen av berättelsen), samtidigt som vi kan anta att den historiske Jesus läste och förkunnade den hebreiska text som senare stabiliserades som MT (den längre versionen). På Jesus tid fanns alltså flera versioner av samma bibeltext (vilket för övrigt är fallet för de flesta av Gamla testamentets böcker),<sup>73</sup> och av detta borde följa att en evangelikal läsning av 1 Sam 16–17 inte bör premiera en specifik textversion, utan förhålla sig till flertalet varianter.

För det andra, och relaterat till det första, kan traditionen upplysa oss om att textvarianter inte nödvändigtvis sågs som ett problem i den tidiga kristna kyrkan.<sup>74</sup> Många är de exempel där kyrkofäder diskuterar textvarianter och finner teologiska insikter i *både* MT och LXX utifrån grundhållningen att båda var gudomligt inspirerade.<sup>75</sup> Frågan är om vi kan göra sammalunda när det gäller 1 Sam 16–17? Skulle man i söndagsskolan ena söndagen kunna berätta om MT:s lille David som med Guds hjälp och utan krigserfarenhet dödar Goljat med sin slunga, och nästkommande söndag predika LXX:s David, som i egenskap att vara Sauls trogne väpnare vågar tala sanning till makten? Båda skulle vara trogna läsningar av

---

<sup>73</sup> För en introduktion till dessa frågor, se Emanuel Tov, *Textual Criticism of the Hebrew Bible* (4:e utg.; Minneapolis: Fortress, 2022).

<sup>74</sup> Frågan är komplex, och kan inte göras rättvisa här. Poängen med resonemanget är inte att tona ner det under de första århundradena framväxande textkritiska arbetet. Origenes använde till exempel en rad kritiska metoder för att avgöra om berättelser hänt "på riktigt" – hade Gud *verkligen* planterat ett träd i Eden som gav evigt liv, fanns det *verkligen* ett berg där Jesus kunde ha sett alla världens riken, osv. (mer om detta finns i Peter W. Martens, *Origen and Scripture: The Contours of the Exegetical Life* [Oxford: Oxford University Press, 2012])? Snarare vill vi peka på textvarianter som en i evangelikala sammanhang ofta nedtonad *tolkningsresurs*.

<sup>75</sup> Augustinus, *Guds stad*, kapitel 44, fann till exempel insikter i både LXX och MT, som skiljer sig åt i Jona 3:4 angående antalet dagar som skulle passera innan Nineves förstörelse (40 respektive 3 dagar, se vidare i Lena-Sofia Tiemeyer, *Jonah Through the Centuries* [Wiley Blackwell Bible Commentaries; Oxford: Wiley & Sons, 2022], 172). Det bör här också tilläggas att relationen mellan MT och LXX debatterades flitigt, inte minst mellan Augustinus och Hieronymus, där den förstnämnde vidhöll att LXX var gudomligt inspirerad, medan Hieronymus argumenterade för att den snarare skulle ses som en översättning (se vidare David Davage, *How Isaiah Became an Author* [Minneapolis: Fortress, 2022], 239–248).



|                                  | A | B | C | D | E | F | G | H | I | J  | K  | L  | M  |
|----------------------------------|---|---|---|---|---|---|---|---|---|----|----|----|----|
| Dahler et al.                    | 1 | 2 | 3 |   | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |    | 9  | 10 |    |
| Dalevi                           | 1 |   |   |   | 2 |   | 3 | 4 | 5 | 6  | 7  | 8  |    |
| Day                              | 1 | 2 | 3 |   | 4 |   |   | 5 | 6 |    | 7  |    |    |
| de Vries                         | 1 | 2 | 3 |   | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9  | 10 | 11 |    |
| Dosimont och Dominique           | 1 | 2 | 9 |   | 3 |   | 4 | 5 | 6 | 7  | 8  |    |    |
| Eggehorn och Nygren              | 1 |   | 2 |   | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8  | 9  |    |    |
| Ellis                            | 1 | 2 |   |   |   |   | 3 | 4 |   |    | 5  |    |    |
| Eykman och Bouman                |   |   | 1 |   | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7  | 8  |    |    |
| Ganeri                           | 2 |   |   |   | 1 |   | 3 | 4 | 5 | 6  | 7  | 8  |    |
| Hastings                         | 1 | 2 | 9 |   | 3 |   | 4 | 5 | 6 | 7  | 8  |    |    |
| Hunt                             | 1 |   |   |   | 2 |   | 3 | 4 | 5 | 6  | 7  | 8  |    |
| Joslin                           | 1 | 2 | 3 |   | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9  | 10 | 11 |    |
| Leininger                        | 1 | 2 | 9 |   | 3 |   | 4 | 5 | 6 | 7  | 8  |    |    |
| Lloyd-Jones                      |   | 1 |   |   | 2 |   |   | 3 | 4 | 5  | 6  |    |    |
| Long Bostrom                     | 1 | 2 |   |   | 3 |   | 4 | 5 | 6 | 7  | 8  |    |    |
| Magnusson                        | 1 | 2 | 3 |   | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9  | 10 | 11 |    |
| Mortensen                        |   |   |   |   |   |   |   |   |   |    | 1  |    |    |
| Muir                             | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 |
| Møllehave och Krage              | 1 |   | 2 |   | 3 | 4 |   | 5 |   |    | 6  | 7  |    |
| Pontoppidan                      | 1 | 2 | 3 |   | 3 |   |   |   | 5 | 6  | 7  | 8  |    |
| Rees Larcombe                    | 1 | 2 | 8 |   |   |   | 3 | 4 | 5 |    | 6  | 7  |    |
| Ridders, Syswerda och Jones      | 1 | 2 |   |   | 3 |   | 4 | 5 | 6 |    | 7  |    |    |
| Robertson                        | 1 | 2 | 3 |   | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9  | 10 | 11 |    |
| Siku och Anderson                | 1 | 2 | 8 |   | 3 |   | 4 |   | 5 |    | 6  | 7  |    |
| Taylor, <i>Bibeln med bilder</i> | 1 | 2 |   |   | 3 |   |   | 4 |   |    | 5  |    |    |
| Taylor, <i>För de minsta</i>     | 1 |   |   |   | 2 |   |   |   |   |    | 3  |    |    |
| Taylor, <i>Min första bibel</i>  | 1 | 4 |   |   | 2 |   |   |   |   |    | 3  |    |    |
| Thomas                           | 1 |   |   |   |   |   |   | 2 |   |    | 3  |    |    |
| Thoroë                           |   |   |   |   | 1 |   |   | 2 | 3 | 4  | 5  |    |    |
| Toulmin och Stephenson           |   |   |   |   | 1 |   |   | 2 | 3 |    | 4  |    |    |
| Ventura                          | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 |    |
| Wright och Ayres                 | 1 |   |   |   |   |   | 2 | 3 | 4 | 5  | 6  |    |    |